

BEZGEK

Yabancılar Türkçe Öğretimi Dergisi
Journal of Teaching Turkish Language to
Foreigners

Araştırma Makalesi

Cilt 2 (2023) Sayı 4 291-302

Ana Dil ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisine Yönelik Ölçeklerin İncelenmesi

Examining the Scales for Listening Skills in Teaching Turkish as a Native Language and a Foreign Language

Can Çara¹

Çara, C. (2023). Ana Dil ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisine yönelik ölçeklerin incelenmesi. *Bezgek Yabancılar Türkçe Öğretimi Dergisi*, 2(4), 291-302. <http://dx.doi.org/10.56987/bezgek.1390488>

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 14.11.2023
Kabul Tarihi: 10.12.2023
Yayın Tarihi: 15.12.2023

Anahtar Sözcükler

Türkçe eğitimi
Dinleme becerisi
Ölçek geliştirme
Ölçek uyarlama

Article Info

Received: 14.11.2023
Accepted: 10.12.2023
Published: 15.12.2023

Keywords

Turkish language
Teaching
Listening skills
Scale development
Scale adaptation

Öz

Bu araştırmada Türkçe eğitimi alanında dinleme becerisi özelinde yapılmış olan ölçek geliştirme ve uyarlama sürecinde kullanılan aşamaların belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaların incelenmesinde doküman ve içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmanın sınırlılığını, Türkiye Ölçme Araçları Dizininde (TOAD) yer alan Türkçe Eğitimi alanında dinleme becerisine yönelik olarak çevrim içi tam metinlerine erişilebilen ölçek geliştirme ve uyarlama konulu çalışmalar oluşturmuştur. Türkiye Ölçme Araçları Dizininde (TOAD) yapılan taramalar neticesinde 25 ölçek geliştirme ve uyarlama çalışması incelenmiştir. Bu çalışmalardan 21 tanesi ölçek geliştirme, 4 tanesi ise ölçek uyarlama çalışmasından oluşmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda görülmektedir ki ölçek geliştirme çalışmalarının genelinde alan yazın taraması yapılmış, alan uzmanlarından faydalanılmış ve madde analizleri yapılmıştır. Bununla birlikte iç tutarlılık güvenilirlik belirleme yöntemlerinden Cronbach Alpha güvenilirlik belirleme yöntemi çalışmaların genelinde kullanılmış ve çok azında ölçek uygulama yönergesi hazırlanmıştır. Ölçek uyarlamada ise çalışmaların genelinde uyarlama için gerekli izinler alınmış ve dil eş değeri için her iki kültüre hâkim çevirmenler seçilmiş ve geçerlik çalışmalarına açılımlı faktör analizi ile başlanmıştır. Araştırma ile dinleme becerisine yönelik ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarındaki izlenen aşamalar, benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Abstract

This research aims to determine the stages used in the scale development and adaptation process specifically for listening skills in Turkish language teaching. It employs document and content analysis to examine the studies. The subject of the research consists of studies on scale development and adaptation, the full texts of which can be accessed online, for listening skills in Turkish language teaching, which are included in the Turkish Measurement Tools Index (Tr: TOAD). The research examines 25 scale development and adaptation studies as a result of the searches done in the index. 21 of these studies consist of scale development and 4 of them consist of scale adaptation studies. The findings obtained as a result of the research show that throughout scale development studies, the literature review is carried out, field experts are consulted and item analyses are performed. In addition, the Cronbach's Alpha reliability determination method, one of the internal consistency reliability determination methods, is used in most of the studies, and scale application instructions are prepared in very few of them. In scale adaptation, the necessary permissions are obtained for adaptation throughout the studies, and translators who

¹ Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye. cancara62@gmail.com

are proficient in both cultures are selected for language equivalence, and validity studies are started with exploratory factor analysis. In this way, the research reveals the stages, similarities, and differences in scale development and adaptation studies for listening skills.

Giriş

Kişiler ve toplumlar arasında iletişimi sağlayan dil, evrensel bir şekilde geçmişten günümüze kültür taşıyıcısı olarak varlığını sürdürmektedir. İnsanoğlunun duygu ve düşüncelerini somutlaştırma ve yansıtma aracı olan bu unsur, bireylerin *nesnelere adlandırma çabasıyla* ilişkilidir. Toplumsal hayatın neredeyse her alanında ihtiyaç duyulan dil sadece kişiler arasında değil, medeniyetler arasında da anlaşabilmeyi; sosyal, ekonomik, siyasi vb. ilişkiler kurmayı sağlamıştır. “Dil, bilgi ve medeniyetleri birbirine bağlayan bir köprü görevi görür” (Topal, 2019, s. 422). Bu köprünün önemli unsurlarından birini ise dinleme becerisi oluşturmaktadır. Dinleme, tarih boyunca dil öğreniminde insanın kazandığı ilk beceri olmakla beraber iletişimin temel bir parçası olarak yaşam boyu önemini korumaktadır. “Doğumdan önce başlayan, ailede gelişen, okulda devam eden ve hayatın pek çok alanında kullanılan dinleme becerisi, bir bakıma sesleri okuma ve anlamlandırma değildir. Her ne kadar sağlıklı bir insan dünyaya geldikten sonra duyu organlarından en çok gözlerini kullansa da, anne karnında kulaklarıyla çevresini fark ettiği için bir anlamda insan dünyaya gözlerini değil, kulaklarını açar” (Emiroğlu, 2013, s. 271). İnsanoğlu işitme kabiliyeti açısından doğuştan yetilerle dünyaya gelmiş olsa da dinleme süreci, içerisinde çeşitli aşamaları barındırmaktadır; “zihinde oluşan dinleme süreci; “dikkat, algılama, anlamlandırma, zihinde yapılandırma, anlama ve cevap oluşturma” gibi bir takım bilişsel süreçlerden oluşmaktadır” (Aktaş ve Gündüz, 2004, s. 247). Bu bilişsel süreç, doğada var olan sesleri, kelimeleri ve cümleleri anlamlandırarak iletişimi sağlar ve sürdürür. Dinleme süreciyle beraber sağlanan iletişim, zaman içerisinde işlevselleşir. Bu işlevsel süreç, diğer duyu becerilerinin dinleme becerisiyle kurulan ilişkisiyle gelişir. “Kulak ve gözler, insanın doğumuyla beraber en çok kullandığı duyu organlarıdır. İnsan kulaklarıyla işitir, dinler; gözleriyle izler ve görür. Göz ve kulak bilgi edinmenin ve öğrenmenin en etkili araçlarıdır” (Özbay, 2009, s. 40). Kişinin bulunduğu çevreyi önce tanıyıp ardından iletişim kurmasını sağlayan bu iki duyu, dolayısıyla konuşma becerisine de katkı sağlamaktadır. Dil öğretiminde göz önünde bulundurulmuş bu ilişki, eğitim kitaplarında yer alan görsel ve işitsel etkinliklerle açıklanmaktadır.

Çoklu ve bireysel dil eğitimlerinde iletişim kurabilmek, konuşma sağlayabilmek için gerekli olan anlama-anlamlandırma süreci, dinleme ile sağlanır. Düzenli bir iletişim de kişilerin birbirlerini anlamasıyla sürdürülür. Toplumu oluşturan bireyler, birbirleriyle kurdukları sosyal ilişkilerde anlama konusunu göz ardı ettiklerinde amaçsız ve karmaşık bir zemin oluşmasına sebep olurlar (Çarkıt, 2018, s. 2783). Bu zeminde hedeflenen dil öğrenimi veya iletişim de dolayısıyla olumsuz etkilenir. Bu anlamda, gündelik hayatın önemli bir parçası olan anlama ve konuşma süreci, dinleme becerisinin önemini örneklemektedir. İletişimin temel unsurlarından olan dinleme, “duyulanlar/işitilenlerin içinden seçim yapma, bunları algılama ve değerlendirerek tepki verme eyleminin adıdır” (Gündüz ve Şimşek, 2014, s. 13). İşitsel ve zihinsel sürecin bir arada gerçekleştirmiş olduğu dinleme becerisi, herhangi bir şeyi salt duyma olarak değil; toplumsal yaşamda kişiler arasında kurulan gündelik iletişimi sağlayarak düzen ortamı da oluşturur.

Geçmişten bugüne dil öğretiminde bu becerinin geliştirilmesi amacıyla sosyal yaşantıdan eğitim kademelerine kadar bir planlamayla hazırlanmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında amaçlanmış olduğu diğer üç beceri etkinlikleriyle beraber dinleme becerisini geliştirme amacı bu durumu örneklemektedir. “Okuma, yazma, konuşma ve dinleme temel dil becerileri olarak karşımıza çıkmakta ve “dinleme / izleme, konuşma, okuma, yazma” becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır” (MEB, 2019, s. 8). Bu becerilerin her biri dilin ayrı bir kolunu oluşturmakla birlikte

çalışmada dinleme becerisi özelinde Türkiye’de yapılan ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları incelenmiştir. Bilimsel araştırmalarda veri toplama araçlarından biri olan ölçek, çeşitli yönlerle incelenmek istenen herhangi bir konunun açıklanmasına ve değerlendirilmesine olanak sağlar. “Ölçek, bilimsel araştırmanın konusu olan olay, olgu, nesne ve varlıkların ölçülmek istenilen özellikleri referans / dikkate alınarak hazırlanmış veri toplama (gözlem) aracıdır. Ölçekler araştırmanın konusu olan bu olay, olgu, nesne ve varlıkların belli özelliklerinin (ölçüme esas) sayısal olarak betimlenmesini/belirlenmesini mümkün kılar” (Hovardaoğlu, 2007, s. 56-57). Sayısal anlamda ölçülen değerler sadece nicel değil, nitel yorumlamaları da doğurur. Sayısal olarak ele alınıp kanıtlanmış veriler, konuyla ilgili yapılan değerlendirmeleri destekler ve çalışmanın nesnellliğini artırır.

Ölçme araçları; bireyin ilgi, tutum, motivasyon vb. özellikleri hakkında bilgi toplamayı ve ölçüm yapabilme olanağını sağlamakta ve bunu da ölçekler aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Ölçekler bireyin doğrudan gözlemlenemeyen özelliklerini ortaya çıkarmayı amaçlayan ölçme araçlarıdır. Bireyin ölçülmek istenen özelliğine göre oluşturulan ölçme yaklaşımı ise duruma özgü bir ölçek hazırlanması ve uygulanmasıdır (Turgut ve Baykul, 2015, s. 107-114; Polatcan, 2021, s. 3-5). Birden fazla verinin belirli ölçütler dâhilinde araştırmacı tarafından ayıklanmasıyla ortaya konulan bilgiler de dolayısıyla araştırmanın bilimselliğini pekiştirir.

Ölçülmek istenen herhangi bir konunun öncesinde ele alınan ölçekler, belirli yöntemlerle hazırlanır. Ölçek geliştirmenin gerekliliği ve koşulları sağlandıktan sonra ölçek hazırlama işlemi iki yolla oluşturulabilmektedir. Bunlardan ilki kendi kültürümüze uygun bir ölçek geliştirme, diğeri ise farklı kültüre özgü geliştirilmiş bir ölçeği Türkçeye uyarlamaktır (Erkuş, 2016a, s. 15-27). Araştırmacılar çalışma süreçlerinde ölçmek istedikleri konuya göre uygun ve işlevsel olanı seçmektedir. Ölçmek istenilen değişkenle ilgili geliştirilmiş herhangi bir ölçek olmadığı durumlarda ya da var olan ölçeklerin araştırmayı çeşitli yönlerden tamamlamayacağı zamanlarda araştırmacıların yeni ölçek geliştirmeleri gerekmektedir (Uyanık vd., 2017, s. 184). Yeni bir ölçek geliştirmek isteyen araştırmacının “ölçülmek istenen özelliğin açık ve net olarak ifade edilmesi, ön deneme uygulamasının yapılması, güvenilirliğinin belirlenmesi”² gibi dikkat etmesi gereken hususlar vardır. Araştırmalar için ölçek geliştirilmeyen durumlarda ise başvuru ölçek uyarlama çalışmaları da söz konusudur. Ölçek uyarlama, farklı kültürler için hazırlanmış bir ölçme aracının bağlam, kültür ve konuyla uyumlu olarak psikometrik çalışmalarının yapılması sürecidir (Deniz, 2007, s. 4-8).

Ölçek uyarlama, kendi içerisinde birçok aşamadan oluşmaktadır. Uyarlanmak istenen ölçeğin, yeni kültüre ne derecede uygun olduğu, geçerlik ve güvenilirliğin ne derecede yeterli olduğu gibi aşamalar neticesinde başka dil ve kültüre uygun hale getirilmesi ölçek uyarlama çalışmasını tamamlar.

Yöntem

Türkçe eğitimi alanında dinleme becerisine yönelik geliştirme ve uyarlama ölçeklerinin incelendiği bu çalışma, doküman analizi tekniğiyle hazırlanan betimsel bir çalışmadır. Herhangi bir alanda hazırlanan çalışmaların ayrıntılı bir şekilde incelenerek değerlendirilmesini sağlayan betimsel araştırma, nicel ve nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir araştırma yöntemidir. “Betimsel içerik analizi yöntemi, belirli bir konuda ya da alanda birbirinden bağımsız olarak yapılan nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenip düzenlenmesi anlamına gelir. Böylece o konu ya da alandaki genel eğilimler belirlenmektedir” (Ültay vd., 2021, s. 189). Ardından araştırma neticesinde yapılan değerlendirmeler sistematik bir çalışma içermektedir. Bu sistematik çalışmalar, incelenecek konuyla

² Bu maddeler alan yazında belirlenmiş işlem basamaklarıdır. Ayrıntılı bilgi için bk. (Clark ve Watson, 1995; DeVellis, 2003; Hinkin, 1995; Hinkin, Tracey ve Enz, 1997; Tezbaşaran, 2008).

ilgili temel bir literatür taraması gerektirir. Bu süreçten sonra ele alınacak ve incelenecek konular çeşitli tekniklerle analiz edilir. Çalışmada doküman analiz tekniği kullanılmıştır. Yazılı kaynaklara dayanan doküman analizi, deneysel araştırmaların aksine sahaya çıkılmaksızın seçilen herhangi bir konuda var olan belgelerin, çalışmaların planlı bir şekilde incelenme sürecidir. Doküman analizi; taramayı, okumayı (kapsamlı inceleme) ve yorumlamayı içerir, böylece bir amaca yönelik olarak değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Bowen, 2009, s. 32). Bu işlemler araştırılmak ve açıklanmak istenen konunun raporlaştırılma süreciyle sonlanır.

Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan doküman analiz yöntemi nicel araştırmalarda da önemli bir yer edinmiştir. Doküman analizi, yalnızca yazılı olarak üretilen kaynakları değil; resim, rapor, tutanak fotoğraf vb. birçok kaynağı da içermektedir (Gürbüz ve Şahin, 2017). Geniş bir alana hitap eden bu teknik dolayısıyla araştırmacılar için işlevsel bir araç olarak kimi zaman araştırmanın temelinde kimi zaman da araştırmayı tamamlayan bir veri analizi yöntemi olarak süregelenmiştir. Bu yöntemin sıklıkla kullanıldığı geniş alanlardan biri eğitim alanıdır. “Eğitim alanında eğitim programları, ders içerikleri, verilen bir eğitimin etkililiği ve eğitim uygulamaları doküman analizi yöntemiyle araştırılabilir. Örneğin, belirli bir zaman aralığında eğitimle ilişkili bir konuda hazırlanmış tezler, kitaplar veya makaleler analiz edilerek konu hakkında gerekli bilgi elde edilebilmektedir” (Sak vd., 2021, s. 232). Elde edilmek istenen bilgi için oluşturulan araştırma soruları genellikle doküman analizi yöntemiyle desteklenerek cevaplandırılır.

Araştırmanın İnceleme Nesnesi

Çalışmada, Türkiye Ölçme Araçları Dizininde (TOAD) yer alan ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları³, araştırmanın nesnesini oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan 25 ölçek çalışması ele alınıp izlenen aşamalar, benzerlik ve farklılıkları tespit edilmiştir. Bu tespitler doküman analizi tekniğiyle ele alınırken alanda konuyla ilgili yapılmış araştırmalar, çalışmaya kaynak sağlamıştır. Hazırlanan ölçeklerin benzerlik ve farklılıklarının ortaya konulması için Meltem Acar Güvendir ve Yeşim Özer Özkan⁴ tarafından Türkiye’de var olan ölçek geliştirme ve uyarlama konulu makalelerin incelenmesi için hazırlanan kategorilerden yararlanılmıştır. Kategoride belirlenen maddeler frekans ve yüzdeler açısından incelenip belirlenmiştir.

Verilerin Elde Edilmesi ve Veri Toplama Aracı

Çalışmada doküman analizi tekniğiyle incelenen verilerde veri toplama aracı olarak alanda var olan ölçek geliştirme ve uyarlama konulu makaleleri inceleyen Acar Güvendir ve Özer Özkan’ın (2015) hazırlanmış oldukları *ölçek geliştirme ve ölçek uyarlama aşamalarını içeren* kategorilerden yararlanılmıştır. Bununla birlikte ölçek inceleme ve geliştirme konusyla ilgili araştırmalar yapan Faruk Polatcan’ın⁵ konuyla ilgili çalışmaları araştırmaya kaynak sağlamıştır. Çalışmanın inceleme nesnesi olan dinleme ölçekleri, Türkiye Ölçme Araçları Dizini (TOAD) internet sayfasından çevrim içi taranarak tam metinler elde edilmiştir.

³Ayrıntılı bilgi için bk. <https://toad.halileksi.net/?s=dinleme&sm=b&sonuc=25&sirala=baslik> (E.T.: 03.10.2023).

⁴ Ayrıntılı bilgi için bk. Acar Güvendir, M., ve Özer Özkan, Y. (2015). *Türkiye’deki Eğitim Alanında Yayımlanan Bilimsel Dergilerde Ölçek Geliştirme ve Uyarlama Konulu Makalelerin İncelenmesi*. Electronic Journal of Social Sciences, 14(52), 23-33.

⁵ Ayrıntılı bilgi için bk. Polatcan, F. (2021). *Yabancılar Türkçe öğretiminde ölçek geliştirme*. Duvar Yayınları.

Verilerin Analizi

Araştırmada çalışmanın inceleme nesnesi olan 25 dinleme ölçeği incelenmiştir. İncelenen bu çalışmaların içerisinde yer alan 21 ölçek geliştirme çalışması “Ölçek Geliştirme Konulu Çalışmalarda İzlenen Aşamalar” tablosu ile 4 ölçek uyarlama çalışması ise “Ölçek Uyarlama Konulu Çalışmalarda İzlenen Aşamalar” tablosunda incelenmiştir. Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmasının incelenmesinde kullanılan tabloda, içerik analizine ait kategorisel ve frekans analizinden yararlanılmıştır. “Nicel içerik analizinde, çalışma konusu kapsamında incelenen belge veya dokümanların analiz edebilmesi için kategoriler ve kodlar oluşturulmaktadır. Kategori ve kodlar aracılığıyla bazı kavramlar tespit edilmekte ve incelenen dokümanda ne kadar sıklıkla kullanıldığına bakılmaktadır” (Metin ve Ünal, 2022, s. 275). Bu araştırmada çalışmanın nesnel gerçekliğinin oluşturulması için frekans ve yüzde değerlerinin hesaplandığı sayısal verilerden yararlanılmıştır. Araştırmanın sınırlılığını oluşturan ölçekler, tabloda yer alan maddelere göre değerlendirilmiştir. İçerik analizinde elde edilen veriler Excel programında kodlanarak işlenmiştir. Bu kodlamalar neticesinde, dinleme becerisine yönelik hazırlanan ölçek çalışmalarının benzerlik ve farklılıkları frekans ve yüzdelik açısından ele alınarak değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Bulgular

Çalışmanın bulgular bölümünde dinleme becerisi özelinde TOAD’da yer alan Türkiye’de ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında izlenen aşamalar, frekanslar ve yüzdelik değerler tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 1. Ölçek Geliştirme Konulu Çalışmalarda İzlenen Aşamalar

İzlenen Aşamalar	f	%
Konu ile ilgili alan yazın taraması yapılmıştır.	20	95,23
Madde havuzu oluşturulma aşamasında alan yazından yararlanılmıştır.	14	66,66
Madde havuzu oluşturulma aşamasında hedef gruba kompozisyon yazdırılmış ya da görüşmeler yapılmıştır.	17	80,95
Madde havuzu oluşturulurken hedeflenen madde sayısının iki ya da üç katı madde yazılmıştır.	3	14,28
Madde havuzu oluşturulma aşamasında alan uzmanlarından yararlanılmıştır.	21	100
Madde havuzu oluşturulma aşamasında ölçme uzmanlarından yararlanılmıştır.	12	57,14
Madde havuzunda uzmanlardan gelen geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.	18	85,71
Ölçeğin uygulama yönergesi hazırlanmıştır.	5	23,80
Hedef grubun (Örnekleme) dışındaki daha küçük bir gruba anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmek üzere maddelerin ön deneme uygulaması yapılmıştır.	17	80,95
Madde havuzunda ön uygulama sonrasında gerekli düzeltmeler yapılmıştır.	15	71,42
Hedef grup büyüklüğü 300 ve üstü olarak belirlemiştir.	14	66,66
Hedef grup büyüklüğü madde sayısı esas alınarak belirlenmiştir.	2	9,52
Hedef grup büyüklüğü belirlenirken herhangi bir ölçüt kullanılmamıştır.	6	28,57
Madde analizleri yapılmıştır.	21	100
Geçerlik çalışmalarında açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır.	17	80,95
Geçerlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.	11	52,38
Kapsam geçerliliği kanıtları sunulmuştur.	20	95,23
Ölçüt geçerliği yapılmıştır.	-	-
Hedef grubun yarısından elde edilen verilere AFA, diğer yarısından elde edilen verilere DFA yapılmıştır.	4	19,09
İç tutarlılık güvenilirlik belirleme yöntemlerinden Cronbach Alpha kullanılmıştır.	17	80,95
Test tekrar test güvenilirliği kullanılmıştır.	6	28,57
İki eş değer yarı güvenilirliği kullanılmıştır.	-	-

Tablo 1’de incelenen çalışmaların %95,23’ünde konu ile ilgili alan yazın taraması yapılmış olup madde havuzu oluşturulma aşamasında alan yazından %66,66’sında yararlanılmışken, %80,95’inde

hedef gruba kompozisyon yazdırılmış ya da görüşmeler yapılmıştır. %14,28’inde hedeflenen madde sayısının iki ya da üç katı madde yazılmıştır.

Çalışmanın %100’ünde madde havuzu oluşturulma aşamasında alan uzmanlarından yararlanılmış olup %57,14’ünde madde havuzu oluşturulma aşamasında ölçme uzmanlarından yararlanılmış ve %85,71’inde madde havuzunda uzmanlardan gelen geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Çalışmanın, %23,80’ninde ölçeğin uygulama yönergesi hazırlanmış, %80,95’inde hedef grubun (Örneklem) dışındaki daha küçük bir gruba anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmek üzere maddelerin ön deneme uygulaması yapılmış ve %71,42’sinde madde havuzunda ön uygulama sonrasında gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Hedef grup büyüklüğü makalelerin %66,66’sında 300 ve üstü ölçüt olarak alınırken, %9,52’sinde madde sayısı esas alınarak belirlenmiş, %28,57’sinde ise hedef grup büyüklüğü belirlenirken herhangi bir ölçüt kullanılmamıştır.

Makalelerin %100’ünde madde analizi, %80,95’inde geçerlik çalışmalarında açımlayıcı faktör analizi (AFA), %52,38’inde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılırken, %95,23’ünde kapsam geçerliği kanıtları sunulmuş fakat çalışmaların hiçbirinde ölçüt geçerliği yapılmamıştır. Çalışmaların sadece %19,09’unda hedef grubun yarısından elde edilen verilere AFA, diğer yarısından elde edilen verilere DFA yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik çalışmalarında ise %80,95’inde iç tutarlılık güvenilirlik belirleme yöntemlerinden olan Cronbach Alpha yöntemi kullanılmışken, çalışmaların hiçbirinde iki eşdeğer yarı güvenilirliği kullanılmamış, %28,57’sinde ise test tekrar test güvenilirliği kullanılmıştır.

Tablo 2. Ölçek Uyarlama Konulu Çalışmalarda İzlenen Aşamalar

İzlenen Aşamalar	f	%
Uyarlama çalışması için gerekli izin alınmıştır.	4	100
Ölçeğin uyarlanabilirliğine ilişkin alan uzmanlarından görüş alınmıştır.	3	75
Ölçeğin uyarlanabilirliğine ilişkin ölçme uzmanlarından görüş alınmıştır.	1	25
Dil eş değeri için her iki kültüre hâkim çevirmenler seçilmiştir.	4	100
Çeviri için her iki dile hâkim iki veya daha fazla çevirmenden yararlanılmıştır.	4	100
Geri çeviri yapılmıştır.	3	75
Ölçeğin iki formu arasında anlamsal, deneyimsel, kavramsal ve deyimsel açıdan eşitliğin sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiştir.	-	-
Dil eş değeri sağlanmıştır.	2	50
Ölçeğin uygulama yönergesi de uyarlanmıştır.	-	-
Ön deneme uygulaması yapılmıştır.	2	50
Hedef grup (örneklem büyüklüğü) madde sayısının 3-4-5 katına göre belirlenmiştir.	1	25
Hedef grup büyüklüğü 300 ve üzeri olarak belirlenmiştir.	1	25
Madde analizi yapılmıştır.	4	100
Geçerlik çalışmalarına açımlayıcı faktör analizi ile başlanmıştır.	4	100
Geçerlik çalışmalarına doğrulayıcı faktör analizi ile başlanmıştır.	-	-
Ölçüt geçerliği yapılmıştır.	-	-
İç tutarlılık güvenilirlik belirleme yöntemlerinden Cronbach Alpha kullanılmıştır.	3	75
Test tekrar test güvenilirliği kullanılmıştır.	1	25
İki eş değer yarı güvenilirliği kullanılmıştır.	-	-
Ölçekten madde çıkartılmıştır.	3	75
Ölçeğe madde eklenmiştir.	-	-
Ölçeğin madde sayısı korunmuştur.	1	25
Ölçeğin faktör yapısı korunmuştur.	2	50

Tablo 2’de ise incelenen çalışmaların %100’ünde uyarlama için gerekli izinler alınmıştır. Çalışmanın %75’inde ölçeğin uyarlanabilirliğine ilişkin alan uzmanlarından görüş alınmışken %25’inde ölçeğin uyarlanabilirliğine ilişkin ölçme uzmanlarından görüş alınmıştır.

Dil eş değeri için %100'ünde her iki kültüre hâkim çevirmenler seçilmiş olup çeviri için de %100'ünde her iki dile hâkim iki veya daha fazla çevirmenden yararlanılmıştır fakat sadece %75'inde geri çeviri yapılmıştır.

Çalışmanın tümünde ölçeğin iki formu arasında anlamsal, deneyimsel, kavramsal ve deyimsel açıdan eşitliğin sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmemiş olup ölçeğin uygulama yönergesi de uyarlanmamıştır. Ön deneme uygulaması ise %50'sinde yapılmıştır.

Hedef grup (örneklem büyüklüğü) çalışmaların %25'inde madde sayısının 3-4-5 katına göre belirlenirken, %25'inde hedef grup büyüklüğü 300 ve üzeri olarak belirlenmiştir. Çalışmaların %100'ünde madde analizi yapılmıştır. Geçerlik çalışmalarına %100 açımlayıcı faktör analizi ile başlanmış olup geçerlik çalışmalarına hiçbirinde doğrulayıcı faktör analizi ile başlanmamıştır.

Çalışmaların hiçbirinde ölçüt geçerliği yapılmamış ve iki eş değer yarı güvenilirliği kullanılmamıştır. İç tutarlılık güvenilirlik belirleme yöntemlerinden Cronbach Alpha çalışmaların %75'inde kullanılmışken, %25'inde test tekrar test güvenilirliği kullanılmıştır.

Çalışmaların %75'inde ölçekten madde çıkartılmışken, %25'inde ölçeğin madde sayısı korunmuş ve çalışmaların hiçbirinde ölçeğe madde eklenmemiştir. Çalışmaların %50'sinde ölçeğin faktör yapısı korunmuştur.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada, çalışmanın inceleme nesnesi olarak Türkiye'deki dinleme becerisi özelinde yapılan ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları incelenmiştir. Çalışmaya kaynak olarak dinleme becerisi özelinde TOAD'da yer alan 21 ölçek geliştirme ve 4 ölçek uyarlama çalışması sürecinde izlenen aşamalar, benzerlikler ve farklılıklar incelenmiştir.

Çalışma sonucu ölçek geliştirme aşamalarında ulaşılan bulgular şu şekildedir:

Çalışmaların genelinde konu ile ilgili alan yazın taraması yapılmış ve madde havuzu oluşturulma aşamasında hedef gruba kompozisyon yazdırılmış ya da görüşmeler yapılmıştır. Alan yazın taraması sonrası ise çalışmaların yarısında madde havuzu oluşturulma aşamasında alan yazından faydalandığı görülmüş çok azında ise madde havuzu oluşturulurken hedeflenen madde sayısının iki ya da üç katı madde yazılmıştır. Bununla birlikte çalışmaların tümünde madde havuzu oluşturulma aşamasında alan uzmanlarından yararlanılmış, yarısından fazlasında ise ölçme uzmanlarından faydalanılmıştır. Böylece uzmanlardan gelen geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapıldığı görülmüştür. Çalışmaların üçte ikisinde ön deneme uygulaması yapılmış ve ön uygulama sonrası gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Buna karşın çalışmaların çok azında hedef grup büyüklüğü madde sayısı esas alınarak belirlenmiş ve geçerlik çalışmalarında hedef grubun yarısından elde edilen verilere AFA, diğer yarısından elde edilen verilere DFA yapılmıştır. Çalışmanın genelinde iç tutarlılık güvenilirlik belirleme yöntemlerinden Cronbach Alpha güvenirlığının kullanılmış ve geçerlik çalışmalarında AFA'nın tercih edildiği görülmüştür. Buna karşın çalışmalarda ölçüt geçerliği yapılmadığı ve iki eş değer yarı güvenilirliği kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Hedef grup büyüklüğü belirlenirken çalışmaların yaklaşık üçte ikisinde 300 ve üstü sayıda katılımcı ölçüt olarak alınmış, üçte birinde ise hedef grup büyüklüğü belirlenirken herhangi bir ölçüt kullanılmamıştır. İncelenen çalışmaların genelinde madde analizleri yapılmış ve kapsam geçerlik

kanıtlarının sunulduğu görülmüştür. Ancak çok azında test tekrar test güvenilirliği kullanılmış ve ölçeğin uygulama yönergesi hazırlanmıştır.

Çalışma sonucu ölçek uyarlama aşamalarında ulaşılan bulgular şu şekildedir:

Çalışmaların genelinde güvenilirlik çalışmalarında iç tutarlılık güvenilirliği belirleme yöntemlerinden Cronbach Alpha güvenirliliğinin yapıldığı, bunun yanı sıra çeviri için her iki dile hâkim iki veya daha fazla çevirmenden faydalandığı, geri çevirilerin ve madde analizlerinin yapıldığı görülmüştür. Bunun aksine çalışmaların hiçbirinde iki eş değer yarı güvenilirliği kullanılmamış, ölçüt geçerliliği yapılmamış ve çalışmaların yalnızca dörtte birinde hedef grup büyüklüğü 300 ve üzeri olarak belirlenmiş ve çalışmaların yalnızca yarısında faktör yapısının korunduğu görülmüştür.

Ölçeğin uyarlanabilirliğine ilişkin gerekli izinler alınmış bununla birlikte alan uzmanlarından görüş alınmış fakat çok azında ölçme uzmanlarından faydalanılmıştır. Çalışmalara açımlayıcı faktör analizi ile başlanmış ve ölçek genelinde madde çıkartıldığı görülmüştür. Ölçeğin madde sayısının kısmen korunduğu ve test tekrar test güvenilirliği çok azında yapıldığı tespit edilmiştir.

Elde edilen bu sonuçlara göre çalışmaların bütününde ölçek geliştirme ve uyarlama aşamalarında bir birlikteliğin olmadığı, yalnızca belirli aşamalarda benzer yöntemlerin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Çalışmalarda hedef grup büyüklüğü ile madde sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı ve genellikle ölçüt geçerliliğinin incelenmediği görülmektedir. Bu durumun geliştirilen veya uyarlanan ölçekle ilişkili bir başka ölçeğin bulunmaması durumunun da etkilemiş olabilmesi mümkündür. [Uyanık vd.nin \(2017\)](#) Türkiye’de eğitim alanında yayımlanan ölçek geliştirme çalışmaları üzerine yaptığı araştırmada benzer şekilde ölçüt geçerliliği maddesinin karşılanması oranının düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte alan uzmanlarından faydalanılmış olsa da ölçme uzmanlarından faydalanma oranının düşük olduğu görülmektedir. [Erkuş’ta \(2016b, s. 5\)](#), madde yazımı sürecinde uzman görüşüne dikkat çekerek “kavramsal yapının bilinmemesi durumunda ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarının yapılmaması” gerekliliğinden bahsetmiştir. Çalışmaların genelinde uygulama öncesi ölçekle ilgili bilgi verilmeyişi ve uygulama yönergesinden bahsedilmeyişi de çalışmayı olumsuz etkileyebilmektedir. [Delice ve Ergene’nin \(2015\)](#) yapmış olduğu ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarının karakteristik özelliklerinin incelediği araştırmasında, benzer şekilde ölçekle ilgili bilgi verilmesi ve niçin yapıldığının anlatılması ölçeği cevaplayacak kişilerin samimi cevap vermelerini sağlayacağından toplanacak verilerin kullanılabilirliği açısından işlevsel olacağından bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra çok azında görülse dahi örneklem bir grup üzerinde ön deneme uygulamasının yapılmadığı görülmektedir. “Yanıtlayıcılar tarafından anlaşılamayan maddelerin belirlenmesi, yanlış yazılmış yerlerin saptanması, ortalama cevaplama süresinin belirlenmesi vb. açısından ön deneme uygulaması oldukça önem taşımaktadır” ([Çüm ve Koç, 2013, s. 129](#)). İncelenen çalışmalarda gerçekleştirilmeyen bu aşama dikkate alınmalıdır.

Ayrıca çalışmaların genelinde topladıkları veriler üzerinde ağırlıklı olarak açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapmakta ancak doğrulayıcı faktör analizini (DFA) tercih etmemektedirler. “Geliştirilmeye çalışılan ölçeğin uygulanacağı uygun hedef kitesinden bireylere ulaşılması bir diğer ifadeyle yeterli sayıda kişiden veri toplanması oldukça zahmetli bir süreçtir. AFA’nın yanı sıra DFA’da yaparak bu süreci daha fazla zorlaştırmamak adına araştırmacılar, bu adımı atlamış olabilirler” ([Uyanık vd. 2017, s.196](#)). Bunun yanı sıra geliştirme ve uyarlama ölçeklerinin çalışmaların genelinde verilmediği görülmektedir.

Kaynaklar

- Acar Güvendir, M. ve Özer Özkan, Y. (2015). Türkiye’deki eğitim alanında yayımlanan bilimsel dergilerde ölçek geliştirme ve uyarlama konulu makalelerin incelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 14(52), 23-33.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2004). *Yazılı ve sözlü anlatım kompozisyon sanatı*. 5. Baskı. Akçağ.
- Bayat, B. (2014). Uygulamalı sosyal bilim araştırmalarında ölçme, ölçekler ve “likert” ölçek kurma tekniği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 1-24.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Çarkıt, C. (2018). Ortaokul Türkçe derslerinde dinleme becerisinin değerlendirilme sürecine yönelik öğretmen görüşleri. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(27), 2782-2793.
- Çüm, S. ve Koç, N. (2013). Türkiye’de psikoloji ve eğitim bilimleri dergilerinde yayımlanan ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarının incelenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 12(24), 115-135.
- Delice, A. ve Ergene, Ö. (2015). Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarının incelenmesi: matematik eğitimi makaleleri örneği. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 60-75.
- Deniz, K. Z. (2007). Psikolojik ölçme aracı uyarlama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(1), 1-16.
- Emiroğlu, S. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme sorunlarına ilişkin görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 269-307.
- Erkuş, A. (2016a). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-1*. 3. Baskı. Pegem Akademi.
- Erkuş, A. (2016b). *Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarındaki sorunlar ile yazım ve değerlendirilmesi*. Pegem Akademi.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2014). *Uygulamalı dinleme eğitimi*. Grafiker.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Hovardaoğlu, S. (2007). *Davranış bilimleri için araştırma teknikleri*. Hatiboğlu.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Millî Eğitim.
- Metin, O. ve Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.
- Özbay, M. (2009). *Dinleme eğitimi*. Öncü Kitap.
- Polatcan, F. (2021). *Yabancılara Türkçe öğretiminde ölçek geliştirme*. Duvar.
- Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Öneren Şendil, Ç. ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256.

- Topal, Y. (2019). Yabancı öğrencilerin Türkçe dinleme becerilerinin geliştirilmesinde öğretim dili değişkeninin öğrenci başarısına etkisi (Afganistan örneği). *EKEV Akademi Dergisi*, 79, 421-432.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (2015). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. 7. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Ültay, E., Akyurt, H. ve Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 188-201.
- Uyanık, G. K., Güler, N., Teker, G. T. ve Demir, S. (2017). Türkiye’de eğitim alanında yayımlanan ölçek geliştirme çalışmalarının uygunluğunun çok yüzeysel RASCH modeli ile incelenmesi. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 8(2), 183-199.

İncelenen Eserler

- Azizoğlu, N. İ. ve Okur, A. (2016). Dinleme üstbiliş stratejileri ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40).
- Çarkıt, C. ve Altun, K. (2020). Eleştirel dinleme / izleme özyeterlilik ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 711-717.
- Demir Atalay, T. ve Melanlıoğlu, D. (2016). Ortaokul öğrencileri için dinleme stratejileri ölçeği’nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 57, 1885-1904.
- Demircan, U. ve Aydın, İ. (2019). Ortaokul öğrencilerinin dinleme / izleme öz-yeterliliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(4), 1517-1527.
- Doğan, B. ve Erdem, İ. (2017). Ortaokul öğrencilerinin dinleme / izleme stratejileri kullanım sıklığı ölçeğinin geçerlik-güvenirlik çalışması. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 64-81.
- Dölek, O. ve Yıldırım, İ. (2021). Ortaokul öğrencileri için dinleme motivasyonu ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Journal of Language Academy*, 9(2), 1-16.
- Ellialtı, M. ve Batur, Z. (2021). Akademik dinleme öz değerlendirme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 114, 356-369.
- Erdem, A. ve Erdem, M. (2014). DinleİzleAnlat dinleme ve konuşma yeterlilikleri ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 418-432.
- Gülşah, M. ve ÖZCAN, M. (2022). Dinleme becerisi ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 1231-1242.
- Karagöz, B. ve İşcan, A. (2017). Üniversite öğrencilerine yönelik dinleme kaygısı ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Katılımcı Eğitim Araştırması*, 4(2), 199-203.
- Karakuş Tayşi, E. ve Özbay, M. (2016). Ortaokul öğrencileri için dinlemeye yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(2), 187-199.
- Katranlı, M. ve Melanlıoğlu, D. (2022). The listening barriers scale for university students: a study of validity and reliability. *International Journal of Progressive Education*, 18(3), 165-182.

- Kaya, M. F. (2014). Dinleme türleri ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması, dil geçerliği ve faktör yapısının belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(3), 323-342.
- Kurudayıoğlu, M. ve Kana, F. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisi ve dinleme eğitimi özyeterlik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 245-258.
- Kurudayıoğlu, M., Yazıcı, E. ve Göktentürk, T. (2021). Turkish teacher candidates' self-efficacies to use listening strategies scale: A validity and reliability study. *SAGE Open*, 11(2), 1-18.
- Mete, G. ve Özcan, M. (2022). Dinleme becerisi ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 1231-1242.
- Ocak, G. ve Tiraki, Ö. (2019). Etkili dinleme becerisi ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. V. *Turkcess Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitapçığı* içinde, (s. 1449-1463). İstanbul, Türkiye.
- Önder, R., Aytan, N. ve Unlu, S. (2015). Validity and reliability study of listening skill attitude scale. *International Journal of Educational Researchers*, 6(2), 43-49.
- Özer Özkan, Y. ve Coşkun, L. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik dinleme becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 67-98.
- Polat, M. ve Erişti, B. (2018). Yabancı dilde dinleme kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(11).
- Söylemez, Y. (2015). *Ortaokul öğrencilerine yönelik eleştirel temel dil becerileri ölçeklerinin geliştirilmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Taşkın, Y. (2017). Öğretmen adayları eleştirel dinleme tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Dil Akademisi Dergisi*, 5(2), 116-128.
- Tozlu, E. (2017). *The development of a listening test for learners of turkish as a foreign language* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Boğaziçi Üniversitesi.
- Yaman, H. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için dinleme becerisi öz yeterlik ölçeği geliştirilmesi. *Journal of Turkish Studies*, 11(3), 2371-2386.
- Yıldız, S. (2018). Akademik dinleme becerisi yeterliliği ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1210-1230ç
- E.T.: (03.10.2023) - <https://toad.halileksi.net/?s=dinleme&sm=b&sonuc=25&sirala=baslik>

Extended Abstract

This research aims to determine the stages used in the scale development and adaptation process specifically for listening skills in Turkish language teaching. It employs document and content analysis to examine the studies. The limitation of the research is the studies on scale development and adaptation, the full texts of which can be accessed online, for listening skills in Turkish language teaching in the Turkish Measurement Tools Index (Tr: TOAD). The research examines 25 scale development and adaptation studies as a result of the searches done in the index. 21 of these studies consist of scale development and 4 of them consist of scale adaptation studies. The findings obtained as a result of the research show that in scale development studies, a literature review on the subject is performed in

general, and at the stage of creating the item pool, the target group is asked to write an essay, or interviews are held with them. After the literature review, it is seen that half of the studies benefit from the literature while creating the item pool, and in very few of the studies, two or three times the targeted number of items are written when creating the item pool. However, in all of the studies, field experts are consulted during the creation of the item pool, and in more than half of the studies, measurement experts are consulted. Thus, necessary corrections are made in line with the feedback from experts. In two-thirds of the studies, a preliminary trial application is performed and necessary corrections are made after the preliminary application.

On the other hand, in very few of the studies, the target group size is determined based on the number of items, and in validity studies, exploratory factor analysis is applied to the data obtained from half of the target group, and confirmatory factor analysis is applied to the data obtained from the other half. Cronbach Alpha reliability, one of the internal consistency reliability determination methods, is used throughout the study, and exploratory factor analysis is preferred in validity studies. On the other hand, criterion validity is not performed in studies, and split-half reliability is not used.

In general, it is clear that in reliability studies, Cronbach Alpha reliability, one of the methods of determining internal consistency reliability, is used, in addition, two or more translators who are proficient in both languages are consulted for translation, and back translations and item analyses are performed. On the contrary, split-half reliability is not used in any of the studies, criterion validity is not performed, and the target group size is determined as 300 or more in only one-quarter of the studies, and it is clear that the factor structure was preserved in only half of the studies.

Necessary permissions are obtained regarding the adaptability of the scale, and field experts are consulted, but very few measurement-evaluation experts are consulted. It is obvious that the studies start with exploratory factor analysis and items were removed throughout the scale. It is determined that the number of items on the scale is partially preserved and the test-retest reliability is very low.

In addition, exploratory factor analysis is mainly performed on the data collected throughout the studies, but confirmatory factor analysis is not preferred. "Reaching individuals from the appropriate target group to whom the scale being developed will be applied, in other words, collecting data from a sufficient number of people is a very laborious process. "Researchers may have skipped this step in order not to make this process more difficult by conducting confirmatory factor analysis as well as exploratory factor analysis" (Uyanık et al. 2017, p.196). In addition, it is seen that the development and adaptation scales are not given in most of the studies.